

МДТ Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино МТНН «Фарматсия», бахши иттилоотӣ оид ба маводи доруворӣ

Чиро оиди антибиотикҳо бояд донист?

Таърихи мухтасар

Дар давоми ҳазорсолаҳо инсоният ба бемориҳои сирояткунандае, ки ҳаёти миллионҳо одамонро зери хатар мебард ва сабаби асосии марги онҳо мегардид, гирифт

мешудаанд. Соли 1929 микробиолог англис А.Флеминг аввалин антибиотик – пеницилинро кашф намуд. Ин яке аз кашфиётҳои барҷастаи асри XX буд. Дар таърихи илмҳои Биология ва Тиб асри нав – асри антибиотикҳо оғоз гардид. Аз солҳои 40-ум маводҳои доругие, ки ин ё он микроорганизмро мекуштанд ва ба зиёдшавии онҳо монеъ мегардид, ба таври васеъ дар таҷрибаи тиббӣ ворид шуданд. Қобилияти бо касалиҳои сирояткунанда мубориза бурдани антибиотикҳо, ки пештар марговар ва хатарнок ба шумор мерафтанд, ҳозир ҳамчун дармони ҳамаи дардҳо (панатсея) қабул карда шуд. Аммо дере нагузашта баъди саршавии истеъмоли антибиотикҳо, табибон ба мушкилоти антибиотикорезистентнокӣ дучор шуданд, яъне бактерияҳое пайдо шуданд, ки ба таъсири онҳо антибиотикҳо ҳассос нестанд. Мутаасифона сол то сол шумораи микроорганизмҳое, ки ба антибиотикҳо устуворанд, зиёд шуда истодааст.

Ҳангоми истифодаи антибиотикҳо чиро бояд донист?
Антибиотикҳо ҳангоми бемориҳои сироятии бактериявӣ таъсирноканд, яъне ҳангоми бемориҳое, ки барангезандашон микробҳо (на вирусҳо) мебошанд.

Аксари аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар дорукуттии хонагашон антибиотик доранд ва онро ҳангоми шамолхӯрӣ, баландшавии ҳарорати бадан, вайроншавии кори рӯдаҳо ва ғ. мустақиллона истифода мекунанд, ки ин на танҳо ба мақсад мувофиқ нест, балки ҳафзнок ҳам мебошад.

Дар ҳолатҳои зерин истеъмоли антибиотикҳо ба мақсад мувофиқ нест:

- ⌘ Бемориҳои шадиди роҳи нафас (БШРН) ва зуком, ки барангезандашон вирусҳо мебошанд.
- ⌘ Баландшавии ҳарорати бадан – антибиотикҳо хусусияти табшиканӣ ва бедардкунандагӣ надоранд.
- ⌘ Чараёнҳои илтиҳобӣ – антибиотикҳо таъсири зиддиилтиҳобӣ надоранд;
- ⌘ Сулфа – сабабҳои зиёди сулфа мавҷуданд: сироятҳои вирусӣ, аллергия, дикки нафас, ҳассосияти баланд доштани роҳҳои нафас ба ангендаҳои мӯҳити беруна ва бисёр сабабҳои дигар ва фақат миқдори ками сабабҳои сулфа бо микроорганизмҳо вобастагӣ доранд;
- ⌘ Вайроншавии кори рӯдаҳо – на дар ҳама вақт аломати сирояти рӯдаҳо мебошад. Ба вайроншавии қазои ҳоҷат бисёр сабабҳо оварда мерасонанд, аз таҳаммулнопазирии ягон ғизо сар карда то сирояти захролудшавии ғизоӣ, ки дар ин ҳолат на барангезанда, балки захри хоричнамудаи он ба организм меафтад. Инчунин қайд кардан зарур аст, ки сабабҳои зиёди сирояти рӯдаҳо вирусҳо мебошанд, вале агар барангезандашон – бактерияҳо бошанд ҳам, истеъмоли антибиотикҳо давомнокии бемориро дароз мекунад.

Антибиотикҳоро бояд аз рӯи нишондиҳандаҳои ҷиддӣ ва фақат ҳамон замон истеъмоли кард, ки агар духтур ташхиси бемории сироятиро муайян намуда бошад.

Ҳамаи маводҳои доруворӣ ин синф, мутаасифона ҳамачониба ва безарар нестанд. Ҳар як антибиотик доираи таъсири худро дорад, яъне танҳо ба микроорганизмҳои муайяни ба худашон ҳассос таъсир мерасонад. Танҳо духтур муайян карда метавонад, ки ҳангоми ин ё он беморӣ кадом антибиотикро истифода бояд бурд.

Худмӯолиҷакунӣ бо антибиотикҳо ба вусъатёбии сироятҳо оварда мерасонад (масалан: сифилис). Худсарона истеъмоли намудани антибиотикҳо ба «бартарафкунии» аломатҳои беморӣ меоварад ва он вақт муайян намудани беморӣ хеле душвор мегардад (агар муайян намудани он лозим бошад). Хусусан ин ҳангоми шӯбха барои дарди шадиди шикам муҳим мебошад, ки он вақт аз дуруст ва дар айни вақт гузоштани ташхиси беморӣ ҳаёти бемор вобаста аст.

Таботати бенатичаи антибиотикҳо ба давомнокии чараёни бемориҳо оваранда мерасонад (масалан: гонорея, хламидоз, сирояти рӯдаҳо).

Танҳо духтур микдори лозимӣ ва давомнокии истеъмоли антибиотикҳоро муайян карда метавонад.

Ба дастурнамалҳои муфассале, ки ҳамаи воситаҳои дорувориро ҳамроҳӣ мекунанд, нигоҳ накарда, сабабҳои бисъёре мавҷуданд, ки онҳоро танҳо духтур ба инобат гирифта метавонад. Вояи кам ё ин ки курси кӯтоҳи таботат ба афзоиши устувории микроорганизмҳо ба таъсири антибиотикҳо оварда мерасонад ва дар ин ҳолат таботатро аз сари нав оғоз намудан лозим меояд. Дар хотир бояд дошт, ки беҳтаршавии ҳолати бемор ё ин ки пастшавии ҳарорати бадан барои бекор кардани истеъмоли антибиотикҳо асос шуда наметавонад, чунки фақат курси пурраи таботат ба сиҳатшавӣ оваранда метавонад.

Афзудани воя ё ин ки дароз намудани мӯҳлати таботат бо антибиотикҳо метавонад ба организм таъсири захрнокӣ расонанд. Ғайр аз ин, бисъёр одамон аз бемориҳои дил, чигар, гӯрдаҳо, системаи асаб, диабет қанд ва ғайра ранҷ мекашанд ва мачбуранд, ки мунтазам дигар доруҳоро низ истеъмоли намоянд. Танҳо духтур эҳтимоли таъсири мутақобили байни доруҳоро ба инобат гирифта, антибиотики аз ҳама муносибро барои бемор интихоб карда метавонад.

Антибиотикҳоро бояд таҳти назорати духтур истеъмоли кард ва ҳар як тайғиротҳои ҳолати беморро дар рафти таботат ба инобат бояд гирифт.

Ҳангоми интихоби антибиотикҳо эҳтимоли таъсири иловагии ҳар як маводи таъин шавандаро бояд ба назар гирифт, чунки доруҳои бе таъсири иловагӣ аслан вучуд надорад. Таъсири нохоҳами доруҳо – ин аллергия, таҳаммулнопазирии инфиродӣ, таъсири захрнокӣ ба гӯрдаҳо, чигар, хун ва бисъёр дигар узвҳо ва ғ. мебошад. Дар бисъёр ҳолатҳо таъсири иловагии доруҳо хеле кам ба қайд гирифта мешаванд. Бо вучуди ин, ширкатҳои калон – истеҳсолкунандаи доруворӣ ҳамеша дар бораи эҳтимоли каме тағйирёбии ҳолати беморро пешгӯӣ мекунанд, ҳатто агар онҳо бо ин мавод алоқаманд ҳам набошанд. **Танҳо духтур хавфи ҳақиқиро, ки бо истеъмоли маводи муайян вобастагӣ дорад, ба инобат гирифта метавонад:** дар ҳолати пайдоиши таъсири иловагӣ масъалаи давом додани таботат, бекор кардани истеъмоли мавод ва ё таъин намудани маводи иловагиро духтур муайян менамояд.

Истеъмоли маводҳое, ки мӯҳлати истифодабарии онҳо гузаштааст қатъиян манъ аст!

Ҳангоми истифодаи маводҳое, ки мӯҳлати истифодабарии онҳо гузаштааст (ин асосан ба тетрациклин вобаста аст) эҳтимоли пайдоиши таъсири иловагӣ зиёдтар мешавад. Қаблан фаҳмидани таъсири мавод ба организм хеле душвор аст. Доруворӣ бо муҳлати истифодабарии онҳо гузашта нисбати фоидааш метавонад зарари бештар дошта бошад.

Истеъмоли антибиотикҳоро барои муолиҷаи кӯдакон, занҳои ҳомиладор ва кӯдаки ширмак дошта бо эҳтиёт тавсия намудан лозим аст.

Қайд кардан зарур аст, ки антибиотикҳои тетрациклин, доксисиклин, левомисетин ва ғ. дар байни аҳолии бисъёр паҳншуда ва «оммавӣ» мебошанд, аз ин рӯ ҳангоми таботати кӯдакон, занҳои ҳомиладор ва ширмакони истеъмоли онҳо манъ карда шудаанд. Ин антибиотикҳо ба чанин ва кӯдак таъсири захрнокӣ мерасонанд.

Фуруши озои антибиотикҳо дар дорухонаҳо – сабаби муносибати беэҳтиётӣ ба ин гурӯҳи доруҳо мегардад. Дар асл ин маводҳое мебошанд, ки онҳоро танҳо бо нишондодҳои ҷиддӣ ва танҳо бо таъиноти духтур истеъмоли кардан лозим аст. Бе маслиҳати мутахассис ва ташхиси дурусти беморӣ ҳеч гоҳ ба таври мустақилона барои худмуолиҷакунии талош накунад!

ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино, МТГИ «Фармасия», бахши иттилоотӣ оид ба маводи доруворӣ,
ш. Душанбе, кӯч. Рӯдакӣ 139,
тел: (992 44) 600 36 39